УДК 316.4:506:811.111

Парсяк О.Н., Миколаївський державний гуманітарний університет ім. Петра Могили

Парсяк Ольга Никифорівна – старший викладач англійської мови МДГУ ім. Петра Могили. Коло наукових інтересів – формування екологічної свідомості студентів у процесі вивчення англійської мови.

Презентація як засіб формування професійного інтересу до вивчення іноземної мови

У статті розглядається проблема формування професійного інтересу до вивчення англійської мови у процесі підготовки презентацій. Особлива увага приділяється використанню актуальної тематики і аутентичного матеріалу. Фокусується увага на правильній організації тактики публічного мовлення.

The article deals with the problem of forming of the students' professional interest in the study of English in the process of preparation for presentations. The necessity of using urgent themes and authentic material is stressed The proper organization of the tactics of public speech is under the author's consideration.

На сучасному етапі розвитку суспільства, коли англійська мова має глобальне розповсюдження, коли зростають міжнародні зв'язки нашої країни зі світовою спільнотою в різних галузях культури і науки, надзвичайно актуальною є проблема формування і виховання кваліфікованих фахівців, які володітимуть навичками і вміннями професійного англомовного спілкування. Вже в другій половині минулого століття англійська мова стала мовою науки, тому спілкування на професійному і науковому рівнях можливе лише при умові володіння англійською мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Програмою з іноземних мов для вищих закладів освіти передбачається навчання студентів професійно спрямованого монологічного і діалогічного мовлення [1].

Студенти вузів, особливо на старшому етапі навчання, повинні вміти висловлювати свої думки іноземною мовою, давати оцінки фактам, подіям, володіти прийомами переконання співрозмовника, наводячи докази, аргументуючи висновки, спонукаючи його до реакції на висловлювання або до дискусії, тобто студенти повинні бути творчими і критично мислячими особами з ознаками індивідуальності [2].

Навчаючись на старших курсах, студенти виїжджають за кордон за різноманітними освітніми програмами, беруть участь у безпосередньому спілкуванні з іншомовними студентами, професорами, фахівцями. Таке спілкування потребує не лише навичок сприймання іноземної мови на слух, але й умінь коментувати повідомлення, факти, робити порівняння, проводити аналогії, брати участь у дискусіях.

Готуючись до виступу на конференціях у вузах України, за кордоном і на міні-конференціях, що проводяться у курсі вивчення англійської мови, студенти працюють над підготовкою повідомлень-презентацій, які вони презентують аудиторії.

Існують різні тлумачення поняття "презентація." Так, "Словник сучасної англійської мови" Лонгмана дає таке визначення: "an event

at which a new idea is described and explained" (подія, під час якої пояснюється та описується нова ідея).

Оксфордський довідковий словник англійської мови:

"Presentation is a demonstration or display of materials, information, etc." (презентація є демонстрація або показ матеріалів, інформації тощо).

Словник Вебстера пропонує таке визначення: "...direct awareness... as an element of cognition" (пряме усвідомлення (нової ідеї) – як елемент пізнання).

Стандартний словник Фанка і Вагналза (міжнародне видання) трактує поняття "презентація" як: "the act of presenting or proffering for acceptance, approval, etc." (акт представлення або пропонування (матеріалу) для сприйняття, схвалення тощо).

При всій слушності кожного з вищенаведених пояснень ми, маючи багаторічний досвід застосування презентацій у процесі навчання англійської мови, схильні підтримати визначення, що наводяться в словниках Вебстера, Фанка і Вагналза та в Оксфордському довідковому словнику, об'єднавши їх в наступне визначення: "презентація – повідомлення, що містить нову ідею, її пояснення, свіжу інформацію, демонструє матеріал для подальшого обговорення та усвідомлення".

Презентація, власне, є різновидом монологічного підготовленого мовлення, якому, на думку В.С. Цетмана, М.Л. Вейсбурда, А.Д. Климен-тенко, слід приділяти значну увагу в процесі навчанная іноземної мови, осільки в багатьох ситуаціях непідготовлені висловлювання реалізуються саме на основі підготовлених.

Оскільки презентація є різновидом монологічного мовлення, ми вважаємо за доцільне навести погляди вітчизняних та зарубіжних вчених на проблему навчання різного типу монологічних висловлювань.

У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених проблема навчання монологічного висловлювання посідає значне місце. Зокрема, Н.Р. Петранговська пропонує систему вправ "для формуванння вмінь різних видів професійно спрямованих монологів-міркувань на основі аутентичних аудіотекстів за спеціальністю, що сприятиме як ефективному навчанню монологічних висловлювань на професійну тематику, так і результативному процесу оволодіння іноземною мовою загалом" [3].

О.М. Шерстюк вважає, що для подолання проблем у навчанні монологу-роздуму сприятиме методично правильно організована самостійна робота студентів, яка здійснюється на трьох рівнях: відтворюючому, на якому формуються навички та створюються певні мовні еталони; напівтворчому, в процесі якого знання, вміння та навички переносяться на аналогічні ситуації, і творчому, на якому "розвиваються і вдосконалюються навички та вміння індивідуума в певному виді мовленнєвої діяльності" [2, с. 18]. Автор пропонує застосування пам'яток і карток для самостійної роботи в поєднанні з поясненням, бесідою, демонстрацією, що допоможе складати монологічні висловлювання засобами іноземної мови. Для кожного етапу навчання пропонуються підсистеми і групи вправ з різними комунікативними функціями, що враховують специфіку кожного етапу навчання.

І.К. Скляренко в своєму дослідженні зазначає, що наявність мовленнєвого завдання і ситуативності є базовою основою умовно-комунікативних та комунікативних вправ, оскільки професійно спрямоване монологічне мовлення є видом фахової комунікації [5].

Іншому різновиду монологічного мовлення, а саме – презентації, присвячує своє дослідження Н.Л. Драб, який вважає, що для гарантії успішної презентації необхідне виконання раціональної системи вправ. Автор виділяє два різновиди усної презентації: презентацію-доповідь і презентацію-рекламу. Для кожного з видів презентації пропонується виконання певних мовленнєвих дій, що поділяються на етапи: рецептивно-репродуктивний етап, репродуктивно-продук-тивний етап та продуктивний етап. Привертається увага до специфіки презентації, яка полягає в тому, що це монологічне висловлювання має комунікативний напрямок, повинне бути логічно побудованим, акцентується необхідність наслідувати тактику публічного мовлення. Презентація-доповідь має містити інформацію про стан процесу в тій галузі, якій вона присвячена, чітке формулювання теми, огляд ситуації, про яку йдеться, висновки, запрошення до співпраці, декодування візуальної інформації [4].

Крім вищезазначених дослідників, проблема навчання професійно спрямованого монологу-презентації знайшла відображення в роботах інших вітчизняних та закордонних науковців – Л.О. Ємельянова, О.С. Большакова, V. Benson, B. Coffey, C. Kennedy, A. Waters, P. Strevens, які пропонують системи вправ для навчання професійного монологічного мовлення, імітаційно-ділові ігри, розглядають проблеми, пов'язані з навчанням на основі спеціалізації.

Узагальнюючи перелічені точки зору, ми вважаємо за необхідне підтримати думки Н.Л. Драба, V. Benson, C. Kennedy та інших щодо необхідності навчання професійно

спрямованого монологічного мовлення – презентації на основі спеціалізації у непрофільних закладах вищої освіти.

На жаль, у дослідженнях попередників не приділяється увага таким аспектам, як формування професійного інтересу до вивчення іноземної мови у процесі підготовки професійно спрямованого монологу на старшому етапі навчання в закладах вищої освіти з урахуванням психологічних особливостей студентів, а також конкретним рекомендаціям з використання тактики публічного мовлення.

Тому метою нашого дослідження є визначення засобів формування стійкого професійного інтересу до вивчення англійської мови у процесі підготовки професійно спрямованого монологу, а саме – презентації-доповіді, враховуючи психологічні особливості студентів та визначення рекомендацій щодо тактики публічного мовлення.

Оскільки питання щодо засобів формування інтересу до вивчення англійської мови у студентів старших курсів у процесі підготовки презентації-доповіді як відносно самостійне не розглядалося, завданням нашого дослідження є:

- визначення засобів формування професійного інтересу до вивчення англійської мови у студентів старших курсів у процесі підготовки презентації-доповіді;
- визначення прийомів публічного мовлення, якими необхідно володіти, щоб стати хорошим доповідачем-презентатором.

Вивчення іноземної мови пов'язане з рівнем розвитку особистості та таких властивостей, як цілеспрямованість, наполегливість, організованість, допитливість, що веде до розвитку волі й інтелекту.

Тому ми вважаємо доцільним у процесі вивчення іноземної мови враховувати психологічні особливості студентів старших курсів. Тільки за таких умов можливо організувати ефективний навчальний процес, а також самостійну роботу, оскільки робота над презентацією є абсолютно самостійною.

У студентів старших курсів існує понятійне мислення (І.А. Рапопорт, Г.А. Турій), що є вищою формою пізнання об'єктивної дійсності. Воно грунтується на здобутих знаннях та на попередньому досвіді. Виходячи з цього, студенти опрацьовують інформацію, знаходять нові зв'язки між фактами і явищами, встановлюють їх взаємозв'язок і взаємозумовленість. Їх мислення стає більш критичним, глибоким і гнучким. На його основі засвоюються знання, зростає відповідальність у ставленні до успішного навчання.

Розумова діяльність старшокурсників має організований характер: вдосконалюється самоконтроль, розумова праця характеризується цілеспрямованістю, яка пов'язана з планами на майбутнє, з інтересами і поглядами на життя, із засвоєнням прийомів розумової праці. Пізнавальні інтереси стають більш широкими і багатогранними, закріплюється інтерес до практичного оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування.

Інтерес до навчання завжди пов'язаний із запитами людини, з її життєвими проблемами. Тому стимулом формування інтересу до вивчення іноземної мови є мотив навчальної діяльності. Інтерес і мотив навчання пов'язані між собою.

Інтерес до предмету англійської мови, мотив навчання визначаються такими факторами, як прагнення оволодіти знаннями, потреба у набутті практичних умінь і навичок, наявність життєвих перспектив і планів.

Якщо інтерес індивідуума до вивчення іноземної мови підсилюється інтересом до процесу роботи над мовою, можна не сумніватися в ефективності його навчальної діяльності.

На старших курсах у студентів виникає професійний інтерес до застосування іноземної мови у майбутній професійній діяльності. Отже, здійснення життєвих планів також пов'язане з навчанням. На даному етапі вже сформовані вольові якості особистості. Цей фактор є дуже важливим, оскільки навчальна діяльність неможлива без подолання перешкод.

Для студентів старших курсів характерною рисою є прагнення до самостійної роботи, активної творчої діяльності. Самостійна робота є важливим етапом на шляху реалізації мети навчання. Цей фактор слід враховувати в процесі навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Працюючи самостійно над підготовкою презентації-доповіді, студенти опрацьовують матеріали підручників, читають статті, монографії, ведуть пошук в Інтернеті. Інформація, яку вони отримують, має бути цікавою, значною, відповідати їх потребам та інтересам.

Щоб зацікавити студентів, необхідно забезпечити їх таким навчальним матеріалом, який би зацікавив їх не стільки з метою розширення й поглиблення знань у галузі науки, що їх приваблює; необхідно брати до уваги пізнавальні інтереси, оскільки студенти старших курсів є вже зрілими особистостями і пов'язують навчання з майбутньою професійною діяльністю. Навчання – це завжди пізнання чогось нового, що веде до збагачення знань. Інтерес до пізнання є головним мотивом навчання.

Студенти, зокрема факультету еколого-

медичних наук, із цікавістю і задоволенням беруть участь у міні-конференціях, присвячених видатним датам в екологічному календарі. Так, щорічно у жовтні проводиться конференція, присвячена Всесвітньому дню Чорного моря, в березні – Всесвітньому дню Води, в квітні – Всесвітньому дню Землі. Готуючи презентації-доповіді, студенти узагальнюють матеріал, роблять висновки, акцентуючи увагу на нагальних проблемах людства, наводять нові статистичні дані, складають план презентації, її текст. Вони розширюють свої знання і відомості із спеціальних предметів, працюючи з матеріалом, що є для них дуже близьким і цікавим, оскільки він пов'язаний з їх майбутньою професійною діяльністю.

Кожна презентація коментується, студентська аудиторія ставить запитання, уточнюючи деталі, доповнюючи виступ, що веде до виникнення дискусій. Виникає природна ситуація спілкування. Відбувається вільний обмін думками. Засобами англійської мови студенти висловлюють свою точку зору, наводять приклади, демонструючи свої знання з англійської мови і спеціальних предметів.

Отже, в процесі підготовки інформації та її презентації підвищується інтерес до вивчення іноземної мови, оскільки ми спираємося на особисту зацікавленість студентів до вибраної ними спеціальності, вирішуємо дидактичні завдання, що виходять з необхідності глибокого засвоєння предмету, що, в свою чергу, веде до зростання самостійності студентів під час вирішування навчальних пізнавальних завдань, стимулює їх пізнавальну активність, забезпечує можливість отримати нові відомості професійного характеру, читаючи літературу англійською мовою зі спеціальності та використовуючи інші джерела інформації.

Значна увага приділяється активізації творчої уяви студентів – ми намагаємося спиратися на досвід індивідуума, набутий у процесі навчання. Тут певною мірою використовуються міжпредметні зв'язки, що сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу, розширенню і збагаченню лексичного запасу з тієї чи іншої теми, поглиблюється інтерес до предметів, з якими пов'язана робота над презентацією, формується і вдосконалюється екологічна свідомість на професійному рівні.

Спираючись на багаторічний досвід роботи у вищому навчальному закладі, дозволимо собі дати низку рекомендацій щодо тактики публічного мовлення, якої бажано дотримуватися, щоб повністю донести до аудиторії матеріал, що презентується, підтримувати інтерес до змісту презентації-доповіді, ефективно використовувати наочні засоби:

- перед презентацією слід підготувати все аудіо- і відеообладнання;
- дуже важливо спланувати і продумати перші хвилини презентації-доповіді до найменших деталей; слова, якими починається доповідь, мають звучати впевнено і переконливо;
- не слід робити довгий і нудний вступ; вже на початку презентації треба зробити принаймні одне яскраве повідомлення;
- інформація має бути лаконічною: не будуйте занадто довгі речення, заздалегідь обмірковуйте паузи, щоб зробити промову виразнішою;
- звертаючись до слухачів, намагайтеся дати їм зрозуміти, що у вас багато спільного, концентруйте увагу на тих проблемах, що турбують вашу аудиторію;
- ставтесь до слухачів як до рівних;
- під час презентації важливу роль відіграють візуальні засоби, але не слід їх переоцінювати; коментуйте їх чітко і коротко;
- зазвичай, готуючись до презентації, доповідач згадує поведінку відомих публічних промовців і в чомусь намагається їм наслідувати, але слід пам'ятати, що копіювання навіть найкращих публічних промовців не має сенсу. Будьте самим собою, не робіть нічого, що виглядало б неприродним для вашої особи;
- зверніть увагу, чи ставлять вам запитання після презентації, оскільки запитання є показником справжнього інтересу аудиторії до повідомлення;
- обов'язково будьте уважними і давайте детальні відповіді на запитання;
- коли презентація наближається до завершення, говоріть повільніше, огляньте аудиторію і останні слова вимовте повільно і чітко. Зробіть паузу, всміхніться й подякуйте присутніх за увагу.

Дотримуючись вищезазначених рекомендацій, презентатор привертає увагу до проблеми, якій присвячена презентація, зацікавлює аудиторію, що сприяє кращому розумінню матеріалу, і спонукає до подальших пошуків інформації у даному напрямку.

Отже, спираючись на власну багаторічну викладацьку практику та беручи до уваги результати нашого дослідження, можно зробити такі висновки:

Література

1. Програма дисциплін соціально-гуманітарного циклу для підготовки бакалаврів з економіки / Укладач М.П. Чу. – Київ: КДЕУ, 1994. – 103 с.
2. Шерстюк О.М. Навчання монологу-роздуму на основі спеціальних засобів для самостійної роботи учнів старших класів // Іноземні мови. – 1999. – № 2. – С. 18-20.
3. Петранговська Н.Р. Система вправ для навчання студентів немовних спеціальностей вищих закладів освіти професійно спрямованого монологу-міркування // Іноземні мови. – 2003. – № 2. – С. 17-23.
4. Драб І.М. Комплекс вправ для навчання іншомовного професійно спрямованого мовлення студентів-економістів // Іноземні мови. – 2002. – № 1. – С. 22-25.
5. Скляренко М.К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов // Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов. – К.: КДПІІМ, 1992. – С. 13.
6. Дегтярьова Ю.В. Обучение чтению на английском языке для деловых целей во взаимосвязи с другими видами речевой деятельности (технический ВУЗ) // Іноземні мови. – 1998. – № 1. – С. 42-45.
7. Іщенко І.Н. Дослідження типових ситуацій ділового англійського мовлення спеціалістів з економіки // Іноземні мови. – 2000. – № 2. – С. 31-36.
8. Кабакчи В.В. Английский язык межкультурного общения – новый аспект в преподавании английского языка // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 6. – С. 84-89.
9. Brenster E. Vocationally Oriented Language Learning: problems, possibilities, perspectives. – Wien: Braumiller, 1995. – 218 p.
10. M. Elis, K. Gonson. Teaching Business English. – OUP, 1994. – 273 p.
11. N. Brieger. Teaching Business English Handbook. – York, York Associates, 1998. – 192 p.
12. Wright A. Some notes on giving talks at conferences // Іноземні мови. – 2003. – № 2. – С. 29-30.